

TYROMYCES FUMIDICEPS, EEN NIEUWE KAASZWAM IN NEDERLAND

Marian Jagers

jagersmarian@gmail.com

Jagers, M., 2024. A new *Tyromyces* species for The Netherlands. *Coolia* 67(1): 2–4.

A rare species of so called ‘cheese-fungi’, *Tyromyces fumidiceps*, was found on the edge of a fairly large fen, in the wooded nature reserve ‘de Wildernis’, in Enschede, in the province of Overijssel.

Afgelopen zomer werd op een stronk van een afgebroken Zomereik een nieuwe kaaszwam voor Nederland gevonden, namelijk *Tyromyces fumidiceps*. Deze in Europa als zeldzaam te boek staande soort werd aangetroffen aan de rand van een vrij groot ven, in het bosrijke natuurgebied ‘de Wildernis’, in Enschede, eigendom van Landschap Overijssel. Het ven is hier in de omgeving bekend onder de naam ‘nieuwe ven’. In tegenstelling tot het er vlakbij gelegen ‘oude ven’ is het geen natuurlijk ven, maar een uitgegraven ondiepe plas. Het werd zo’n 15 jaar geleden (met Europese subsidie) aangelegd in een voormalig weiland, ter verbetering van onder andere het leefgebied van de Kamsalamander. Een

jaar of tien achtereenvolgende jaren bevatte het nieuwe ven het hele jaar door water, zij het gedurende de zomer wel wat minder. De laatste jaren regende het in Twente echter zo weinig dat het ven ’s zomers bijna leeg kwam te staan. Gedurende de winter werd het watertekort dan wel weer grotendeels te niet gedaan. Gelukkig maakten we in 2023 weer eens een oerhollandse zomer mee, met zelfs heel veel regen in Twente.

Na alle regen was het nieuwe ven blijkbaar zo vol dat aan de noordzijde water het bos in stroomde. Dit gebeurt aan deze zijde wel vaker, maar dan in de koude periode van het jaar. Ven en bos zijn aan de noordzijde van elkaar gescheiden door een bossige overgangsstrook met daarin een wandelpad en, dicht bij het ven, drie naast elkaar gelegen, ondiepe greppels. Normaal zijn de greppels in de zomer droog. Op 11 augustus, de dag dat ik het terrein rond het ven afspeurde naar paddenstoelen, stonden ze echter vol water. De bodem aan de kant van het ven was her en der groen en oranje gekleurd door een grote

Figuur 1. Eikenstronk met daarop vruchtlichamen van *Tyromyces fumidiceps*, aan de rand van een met water gevulde greppel.

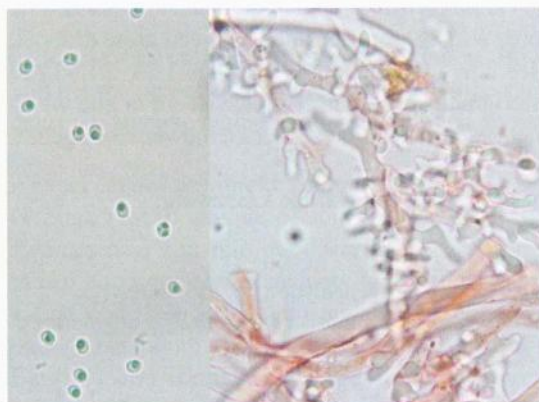

Figuur 2. Vruchtlichaam van *Tyromyces fumidiceps* waarop een groot aantal kleine hoedjes te zien zijn.

hoeveelheid Veenmos en door de aanwezigheid van een grote groep Greppelmelkzwammen (*Lactarius lacunarum*). Lopend over de hogere delen tussen de greppels en het ven trof ik een eikenstronk (Figuur 1) met daarop, rondom, een tiental kleinere en grotere, grijsbruin gekleurde vruchtlichamen van een mij onbekend voor komende houtzwam. De vruchtlichamen hadden een eigenaardige, grijze tot grijsbruine kleur en meerdere exemplaren hadden in plaats van één grotere, een aantal kleine hoedjes (Figuur 2). Het exemplaar dat ik van het hout afhaalde om mee te nemen, verspreidde een licht zoetige geur.

De vondst werd microscopisch bekeken. Een van een sporee gemaakt preparaat bevatte kleine, breed ellipsoïde tot rondachtige, kleurloze sporen (Figuur 3 links). Na ook een aantal weefselkenmerken te hebben bekeken, werd het tijd om te sleutelen. De hoofdsleutel in *Poroid fungi of Europe* (Ryvarden & Melo, 2017) bracht me naar het geslacht *Tyromyces*, die in Nederland alleen wordt vertegenwoordigd door de Sneeuw witte kaaszwam (*T. chioneus*). De sleutel naar de soorten leidde vervolgens naar *T. fumidiceps*. De geslachtsleutel in *Polypores de France et d'Europe* (Rivoire, 2020) bleek lastiger te doorgronden, maar de sleutel naar de soorten leidde probleemloos naar *T. fumidiceps*. De kenmerken van mijn vondst bleken goed overeen te komen met de beschrijvingen in beide boeken. Ook het

milieu en het substraat kwamen overeen (Figuur 4). *T. fumidiceps* heeft een duidelijke voorkeur voor gebieden die jaarlijks overstromen en als substraat worden berk, eik, populier en wilg genoemd. Naast het hebben van kleine breed ellipsoïde sporen kenmerkt *T. fumidiceps* zich door de aanwezigheid

Figuur 3. Links: sporen uit sporee in water. Rechts: vertakkingen aan de hyfen in de context in congorood.

Figuur 4: Stronk en eikenstam aan de rand van de eerste greppel, gerekend vanaf het ven. De greppel gevuld met water.

van een monomitische hyfenstructuur. In de context zijn kleine vertakte hyfeneinden aanwezig. In een preparaat gemaakt in congorood waren de vertakkingen goed zichtbaar (Figuur 3 rechts).

Zo'n veertien dagen later ben ik nog eens gaan kijken. De greppels waren ondertussen opgedroogd. Op veel plekken vond ik er grote hoeveelheden van de met Veenmos geassocieerde slijmzwam, Netsporig pluimkussentje (*Symphytocarpus amaurochaetoides*) en stond er onder andere een groot aantal Veenmosgrauwkoppen (*Lyophyllum palustre*). Nu de greppels weer te belopen waren bleken er vlakbij de eerste vondst van *T. fumidiceps* op drie dode stammen (een eik en twee berken) ook vruchtlichamen van de *Tyromyces* aanwezig.

Beschrijving van *Tyromyces fumidiceps* (MJD23005, d.d.11-08-2023)

Vruchtlichaam zachtvlezig en wat sappig, tot zo'n 5,5 cm breed en 7,5 cm hoog, vlak tegen het substraat groeiend en een of meerdere kleine hoedjes vormend, hoedjes lichtgrijs, grijsbruin, kort behaard, naar de rand toe kaler, tot zo'n 2,5 cm afstaand en tot zo'n 1 cm dik. Poriën 4–6 poriën per mm, rond tot rondachtig, hoekiger waar de buisjeslaag langer is, gewimperd, wit, niet verkleurend bij beschadiging. Buisjeslaag wit, ± 2–4 mm lang, context hoed glazig, vuil witgrijs. Geur zoetig. Smaak afwezig. Gemakkelijk van het hout te halen. Geen reactie met KOH op de hoed en het hoedvlees. Sporee wit. Sporen kleurloos, met een grote druppel, breed ellipsoïd tot subgloboos $3,0\text{--}3,7\text{--}4,4 \times 2,6\text{--}3,0\text{--}3,4 \mu\text{m}$, $Q = 1,04 - 1,23 - 1,43$ (20 sporen), J–, niet cyanofiel. Basidia met 4 sterigmen en gespen. Hyfensysteem in alle weefseldelen monomitisch, generatieve hyfen met gesp, in de context met kleine vertakkingen.

Mijn dank gaat uit naar Eduard Osieck voor het controleren van de kaaszwam.

Literatuur

Rivoire, B. 2020. Polypores de France et d'Europe. Orléans, Mycopolydev, pp. 855–856.
 Ryvarden, L & Melo, I. 2017. Poroid fungi of Europe 2e druk. Synopsis Fungorum 37. Fungiflora, pp. 415–416.